

СИЛАБУС		
Назва українською мовою	Сценічне мовлення	
Назва англійською мовою	Scenic speech	
Код	02 – Культура і мистецтво	
Спеціальність	025 – Музичне мистецтво	
Фахова кваліфікація	Спів	
Освітня програма	Освітньо-професійна	
Рівень освіти	Перший (бакалаврський) рівень	
Рік навчання	Другий (3,4 семестр)	
Форма навчання	Денна	
Кількість годин Кредитів ECTS	180/6	
Розподіл годин за видами занять	Практичні заняття	Самостійні заняття
	60 годин - денна форма	120 годин - денна форма
Контрольні заходи	Залік 4 семестр	
Статус дисципліни кредитного модуля	Обов'язкова, практично-професійна	
Мова викладання	Українська	
Кадрове забезпечення		
Кафедра, що забезпечує викладання	Кафедра оперної підготовки	
Викладач (практичні заняття)	Жадушкіна Галина Володимирівна, заслужена артистка України	
Е-mail та інші контакти викладача	+ 38 096 357 59 75	
Цілі та предметні результати навчання		
Цілі дисципліни	«Сценічне мовлення» – одна з найважливіших практичних дисциплін у комплексі підготовки артиста-вокаліста. Її головна мета – навчити здобувачів подавати слово художньо, розуміти його підтекст і дієвість. Ця мета реалізується в роботі над літературним твором в процесі тематичного та дієвого аналізу художнього матеріалу; практичного втілення виконавських завдань у словесну дію. Цілі викладання означеної дисципліни - оволодіння технікою словесної дії, орфоепією, логічною та емоційною виразністю мови; навичками безпосереднього спілкування з глядачем; навичками чіткої дикції та гнучкості голосу на широкому діапазоні; удосконалення мовленнєвого апарату читця; виправлення можливих мовленнєвих вад.	
Компетентності	Загальні (за освітньою програмою): ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння	

професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Здатність працювати автономно.

ЗК 13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 16. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (за освітньою програмою):

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

	<p>СК 14. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.</p> <p>СК 15. Здатність здійснювати редакторську / менеджерську/ лекторську/ аранжувальну / звукорежисерську діяльність в сфері музичного мистецтва.</p> <p>СК 16. Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.</p> <p>СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.</p> <p>СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.</p> <p>Поглиблені для курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Знання теоретичних основ сценічного мовлення. Володіння диханням та голосом, дикцією, навичками художньої інтонації в сценічній вимові. – Володіння вимовною звуковою емісією, виправлення лінгвістичних та логопедичних недоліків. – Володіння культурою українського мовлення.
<p>Результати навчання</p>	<p>За освітньою програмою:</p> <p>РН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.</p> <p>РН 2. Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого, хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів.</p> <p>РН 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.</p> <p>РН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.</p> <p>РН 11. Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.</p> <p>Поглиблені для курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Знання основних принципів теорії голосоутворення. – Володіння навичками дихальної гімнастики. – Володіння навичками артикуляційної гімнастики. – Засвоєння літературних норм вимови голосних звуків, засвоєння літературних норм вимови приголосних звуків, транскрибування літературних текстів по засвоєнню орфоепічних норм української мови. – Знання специфіки роботи зі словом. – Володіння основами мовленнєвої інтонаційної виразності.
<p>Вимоги до підготовки слухачів (міждисциплінарні зв'язки, що передують вивчення</p>	<p>Дисципліна «Сценічне мовлення» продовжує і поглиблює дисципліну «Акторська майстерність», вивчається паралельно з курсом «Спеціальний клас», «Оперний клас», та передує виборним дисциплінам безпосереднього фахового спрямування, як то «Оперна студія». Курс є невід'ємною складовою у структурно-логічній схемі підготовки артистів-вокалістів.</p>

дисципліни)	
Зміст дисципліни	<p>Опанування дисципліни передбачає набуття знання та розуміння законів мовленнєвого спілкування та логіки сценічної мови, розуміння головних особливостей роботи зі словом.</p> <p>Теми курсу:</p> <p style="text-align: center;"><i>Техніка мовлення та постановка голосу.</i></p> <p>Тема 1. Теоретичні основи виховання голосу. Мова в житті та на сцені: виховання сценічної вимови, мистецтво художнього слова. Теорії голосотворення, виховання голосомовних навичок, основні принципи їх розвитку. Гра в процесі голосомовного тренінгу.</p> <p>Тема 2. Дихання та голос у сценічній вимові. Розвиток нижньореберного діафрагмального дихання. Дихальна гімнастика. Постановка голосу та опори звуку (вправи). Формування м'якої атаки звуку (вправи). Розвиток голосового діапазону (вправи). Розвиток сили, дзвінкості та польотності голосу. Колективні вправи по розвитку гучності голосу.</p> <p>Тема 3. Дикція в сценічній вимові. Значення голосних та приголосних звуків у створенні мелодики голосу. Артикуляційна гімнастика. Дикційний тренінг. Мовленнєвий тренінг. Робота з фольклорним матеріалом (скоромовками, прислів'ями, віршованими текстами).</p> <p>Тема 4. Культура мовлення в українській орфоєпії. Робота зі скоромовками та текстами. Українська орфоєпія. Засвоєння літературних норм вимови голосних звуків. Засвоєння літературних норм вимови приголосних звуків. Транскрибування літературних текстів по засвоєнню орфоєпічних норм української мови.</p> <p style="text-align: center;"><i>Закони сценічного мовленнєвого спілкування та логіка сценічної мови.</i></p> <p>Тема 5. Логічний аналіз тексту. Елементи інтонації. Закони спілкування та інтонування в сценічній мові: елементи інтонації, мелодика вимови та її складові частини. Граматичні паузи: значення та інтонування граматичних пауз у сценічній мові, робота з текстами по інтонуванню граматичних пауз. Логіка сценічної мови: поняття про мовний такт, логічні паузи, логічні наголоси. Робота з літературними текстами по закріпленню матеріалу розділу.</p> <p>Тема 6. Етапи роботи над літературно-художнім твором. Ідейно-тематичний аналіз тексту: вимоги до вибору тексту, визначення теми як основи конфлікту, визначення ідеї як основної авторської думки, композиційна побудова твору. Робота над текстом: визначення надзавдання та наскрізної дії, перспективи думки, словесної дії в тексті, робота по створенню «кінострічки бачень» та підтексту, розвиток спілкування, уваги, волі, уявлення, емоційної пам'яті, розбиття тексту на смислові частини, визначення авторських завдань в них.</p> <p>Тема 7. Поняття про надзавдання та наскрізну дію розповідача. Словесна дія, поняття про наскрізну дію та надзавдання виконавця. Фантазія та уява виконавця. Значення «кінострічки бачення» та підтекст у словесній дії.</p>

Робота над поетичним матеріалом.

Тема 8. Основи віршування.

Види і жанри поезії. Темпо-ритмічні особливості вірша. Рима, строфа. Практичне закріплення матеріалу на віршах.

Тема 9. Види віршів.

Білий, вільний, олександрійський, верлібр, гекзаметр, сонет, тонічний вірш.

Практичне закріплення матеріалу.

Тема 10. Пауза у вірші та її значення.

Розміри, паузи, цезури, інверсія, авторські підказки для виконавця. Практичне закріплення матеріалу.

Тема 11. Композиційна побудова вірша та її значення.

Складові елементи композиційної побудови вірша: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка та її значення. Практичне закріплення матеріалу.

Тема 12. Особливості роботи над віршами (байка, лірика).

Логічний аналіз вірша. «Біографія» вірша. Ідейно-тематичний аналіз вірша. Композиційна побудова вірша. Особливості роботи над словом у вірші. Пошук «ліричного героя» виконавцем. Пізнання байки як жанру, її сатирично-комедійного змісту.

Методичні прийоми голосомовного тренінгу.

Тема 13. Ускладнені вправи розвитку голосу та дихання.

Вправи на розвиток опори голосу, його польотності та сили. Дикційні вправи. Артикуляційна гімнастика.

Тема 14. Робота зі складними текстами та скоромовками.

Робота зі скоромовками в середньому темпі. Інтонаційна виразність в роботі зі скоромовками. Робота зі складними скоромовками.

Робота над оповіданням

Тема 15. Вимоги до вибору художнього матеріалу.

Вимоги до вибору оповідання для виконання: сучасність, емоційність, відповідність вимогам розповідача.

Тема 16. Ідейно-тематичний аналіз оповідання.

Визначення теми, ідеї, конфлікту, композиційної побудови оповідання. Визначення епохи, авторського стилю та жанрових особливостей. Літературний жанр: епічний, ліричний, героїчний, розповідний, сатиричний.

Тема 17. Логіко-дійовий аналіз матеріалу.

Логіко-дійовий аналіз оповідання. Визначення логічних пауз та наголошених слів відповідно авторського та виконавського задумів. Логічна перспектива думки автора та виконавця.

Тема 18. Особливості роботи над прямою мовою.

Пряма мова в оповіданні та її різновиди. Вимоги до виконання прямої мови в оповіданні.

Тема 19. Втілення бачення в словесну дію виконавця.

Визначення надзавдання та наскрізної дії виконавця. Створення «кінострічки бачень» та підтексту. Визначення емоційних та смислових акцентів в епізодах. Робота над атмосферою та темпоритмом. Створення правдивих образів дійових осіб. Робота над авторською стилістикою твору. Аналіз мови твору. Пошук виконавського стилю. Метод виконавця: пафосний, розповідний, характерний.

	<p>Тема 20. Ускладнений голосомовний тренінг. Проведення ускладнених дихальних вправ у русі, з застосуванням реквізиту. Розвиток польотності, сили голосу та його пластичності у русі та статиці.</p> <p>Розвиток тембру, забарвленості та діапазону голосу за допомогою ускладнених вправ та різноманітних віршованих текстів. Проведення ускладнених вправ з використанням вокального та текстового матеріалу. Удосконалення правильної вимови та загальної дикції. виправлення дикційних недоліків. Робота над чіткістю та темпом в роботі зі складними скоромовками. Закріплення орфоепічних норм вимови. Робота зі словниками.</p> <p>Тема 21. Театральний монолог та особливості роботи з ним. Монолог внутрішній та звернутий. Драматургічна та дійова основа театального монологу.</p> <p>Тема 22. Етапи роботи над монологом. Створення «біографії» героя. Визначення передумов монологу та її кінцевої мети.</p> <p>Тема 23. Робота по втіленню задуму в словесну дію. Визначення надзавдання та наскрізної дії. Пошук мовної характеристики. Втілення задуму в словесну дію.</p> <p>Тема 24. Особливості роботи зі словом у ролі. Значення слова в творчості актора. Слово - це дія. Внутрішній монолог актора. Техніка та логіка мовлення. Пристосування. Темпоритм вимови. Аналізування словесного матеріалу. Ідейні, емоційні акценти. Внутрішня та зовнішня характеристика словесної дії. Мовлення в музичному супроводі. З'єднання словесної дії та мізансценування. Особливості словесної дії в масових сценах.</p> <p>Тема 25. Мовленнєва характеристика персонажу у виставі. Логіко - дійовий аналіз тексту ролі. Особливості роботи над мовленнєвою характеристикою персонажу. Мовленнєва виразність. Емоційне забарвлення вимови.</p> <p>Тема 26. Інтонаційна виразність актора. Робота над підтекстами. Робота в діалозі. Інтонаційна виразність в роботі над підтекстами.</p> <p>На залік виноситься самостійна робота здобувачів. Залік відбувається у вигляді публічного показу: виконання певних мовленнєвих вправ - скоромовка, прислів'я; виконання художнього тексту - вірш, проза, монолог (можливо у музичному супроводі).</p>
Дидактичні методи	<p>Практичні заняття у вигляді тренінгів та вправ. Перегляд, обговорення та оцінювання самостійних робіт здобувачів; перегляд театральних вистав та тематичного відеоматеріалу з послідуочим їх обговоренням.</p> <p>У разі роботи в дистанційному режимі може використовуватись віртуальне навчальне середовище MOODLE, Google Classroom; комунікаційна платформа Zoom, Meet та ін.. Поточна комунікація з викладачем здійснюється через месенджери чи електронну пошту (за вибором академічної групи).</p>
Література основна	1. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. Київ: Рад.

- письменник, 1970. 182 с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ. 1990. 233 с.
  3. Багмут А. Інтонація як засіб мовної комунікації. Київ: Наукова думка, 1980. 244 с.
  4. Баннік В. М. Сценічна мова. Навчальний посібник для студентів учбових закладів культури і освіти, шкіл мистецтв, керівників колективів художнього слова. Олександрія, 2007. 140 с.
  5. Бурлуцький А. В. Сценічне мовлення періоду професіоналізації українського театру. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Мистецтвознавство. 2015. Вип. 32. С. 14–20.
  6. Бурлуцький А. Українське сценічне мовлення в драматичному театрі – від джерел до сьогодення. Монографія. О. : Астропринт, 2011, 212 с.
  7. Буяльський Б. А. Поезія усного слова. К.: Рад. шк., 1990. 255 с.
  8. Важнова Л. А. Скоромовки в мовному тренінгу (Практикум зі сценічної мови) : навч. посібник. Харків : Колегіум, 2015. 170 с.
  9. Василюшин М. Роль Панаса Саксаганського у формуванні української сценічної мови та словесної дії. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. Тернопіль, 2019. № 1 (вип. 40). С. 171– 176.
  10. Гладішева А. О. Сценічна мова: Дикційна та орфоепічна нормативність. Київ: Київський держ. ін-т театрального мистецтва ім. І.К. Карпенка-Карого, 1996. 204 с.
  11. Грицан Н. Слово в поетичному театрі: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 238 с.
  12. Грицан Н. Сценічна мова: методичний посібник. Калуш. 1994. 68 с.
  13. Грицан Н. Техніка сценічного мовлення: навч.-методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. – Івано-Франківськ: Симфонія форте. 2020. 296 с.
  14. Ігнатюк М.М., Сулятицький М.І. Свічадо зореслова: хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 532с. ІржиТоман. Мистецтво говорити. Київ., 1989. 223 с.
  15. Капська А.Й. Виразне читання. Практичні і лабораторні читання. Київ.: Вища шк., 1990. 175 с.
  16. Коленко А.В. Чинники успішного формування навичок сценічного мовлення під час роботи над роллю в класі сценічної мови та акторської майстерності. ScienceReview. March , 2018. Vol. 6, 3(10). 31.
  17. Олійник Г. А. Виразне читання. Основи теорії. Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1995. 207 с.
  18. Карасьов М.М. К.С. Станіславський і сценічна мова. Київ : Мистецтво, 1963. 162 с.
  19. Курбас Лесь. Філософія театру. Упоряд. М. Лабінський.

	<p>Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи». 2001. 917 с.</p> <p>20. Мар'яненко І. О. Сцена. Актори. Ролі. Київ: Мистецтво, 1964. 290 с.</p> <p>21. Нечаско Т., Винар О. Мистецтво сценічного мовлення як основа професійної підготовки майстрів театру і кіно. Мистецтвознавчі записки: збірник наукових праць. Київ : НАКККІМ, 2017, Т. 31. С. 308–316.</p> <p>22. Петрик Т. Методологічні аспекти формування навичок сценічного читання в роботі над літературним твором. Вісник Запорізького національного університету. Запоріжжя, 2010. № 2 (13). С. 100–106.</p> <p>23. Раденко Ю. В. Основні етапи підготовки літературно-художнього твору до виконання. Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. 2015. Вип. 33. С. 107–113.</p> <p>24. Саксаганський П. К. Думки про театр. Київ: Мистецтво, 1955. 231с.</p> <p>25. Саксаганський П. К. Моя праця над роллю. Київ: Мистецтво, 1937. 39 с.</p> <p>26. Сокирко Л. Г. Слово актора: Поради з орфоепії української сценічної мови. Київ : Мистецтво, 1971. 56 с. 27. Стадніченко Н. В. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутнього актора до професійного спілкування: автореф. дис. канд. пед. наук. Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя, 2018. 20 с.</p> <p>27. Кобзар Т.В. Сценічна мова. Хрестоматійний збірник текстів для вправ з техніки мови на 1-х акторських курсах театральних вузів. К.: КДІТМ, 1998. 122с.</p> <p>28. Кукуруза Н. В. Майстерність ведучого: Навчальний посібник. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. 176 с. 8.</p> <p>29. Кукуруза Н. В. Літературна композиція: від задуму до сценічного втілення: навч. посіб. до розділу з курсу «сценічна мова». Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2014. 272 с.</p> <p>30. Культура української мови: довідник. Київ: Либідь, 1990. 301 с.</p> <p>31. Орфоепічний словник української мови: В 2 т. К.: Довіра. 2001. 955 с.</p> <p>32. 33. Черкашин Р. О. Художнє слово на сцені. К.: Вища шк., 1989. 327 с.</p>		
Література додаткова	<p>1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.</p> <p>2. Грінюк Т. Л. Практика інтерпретації художнього тексту. Розділові знаки як засіб виразності та засвоєння навичок звукові добування. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. 2018. Вип. 50. С. 102–120.</p> <p>3. Єлісєв Ю. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення. Навчальний посібник. Київ : Атіка, 2008. 204 с.</p>		
Технічне забезпечення	Навчальні аудиторії, зала.		
Методи оцінювання	Кількість	Мінімальна оцінка а балах	Максимальна оцінка в балах
ЗАЛК	1	60	100

Сума балів за екзамен/залік переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею:			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики.	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Політика курсу			
<i>Правила взаємодії</i>	Політика навчальної дисципліни визначається положеннями ОНМА імені А.В. Нежданової щодо організації освітнього процесу.		
<i>Додаткова інформація</i>	Силабус дисципліни оновлено на сумісному засіданні кафедри оперної підготовки та сольного співу (протокол №45 від 03.07.2023), погоджено колегією забезпечення якості освіти (протокол № 3 від 03.07.2023), розглянуто на засіданні Науково-методичної ради (Протокол №6 від 03.07.2023) та затверджено на засіданні Вченої ради Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової (Протокол №14 від 04.07.2023).		